

Za zdrav liturgijski odgoj novih svećeničkih generacija pobrinuo se je Koncil (LK 15—17, »Uputa« 11—17), a odgovorni u sjemeništima i bogoslovijama neće dozvoliti da te odredbe ostanu mrtvo slovo. Čujemo da su kao učitelji dikcije i nastupa u nekim bogoslovijama već angažirani stručnjaci, proslavljeni glumci.

Za svećenike u pastvi Koncil je dekretirao: »Svim shodnim sredstvima treba pomoći svećenicima... koji već rade u Gospodnjem vinogradu da potpunije shvate ono što čine u svetim obredima, da žive liturgijskim životom i da ga prenesu na povjerene vjernike« (LK 18). No tko će se za to pobrinuti, ako nismo mi zainteresirani? Konačno, našu celebraciju možemo obnoviti samo mi. I nemamo što čekati.

Nakon II Vatikanskog sabora mora nam svima biti jasno da je i u pogledu obavljanja bogoslužja potrebno naše »obraćenje«, da »svučemo staroga čovjeka a obućemo novoga.« Ušli smo u novu »školu molitve«. Papa Pavao VI. poručuje nam svima: »Ne smijemo oklijevati da najprije postanemo učenici, a onda sljedbenici škole molitve koja je sada započela« (SB 1965, 5, str. 4).

VJEKOSLAV MILOVAN

PSALAM 135 (136)

*Naslov: Aleluja.*¹

U naslovu imamo samo riječ *Aleluja*, koja nam kaže da je psalam pripadao grupi što je nosila ovaj naslov i da je bio upotrijebljen u liturgične svrhe kao pohvalna pjesma Jahweh-u.²

Današnji stručnjaci većinom misle da mu je sadržaj sličan, ako ne i jednak, sadržaju predašnjeg psalma 134 (135). Oni vide u njemu opisanu moć Jahweh-a, Boga koji je stvorio sav svijet (4—9), uspostavio izraelski narod i uveo ga u Obećanu zemlju uz velika čudesa (10—22), i vodi očinsku brigu o njemu (23—25). Prema njihovu mišljenju psalmista bi veličao jedino Jahweh-ovu veličinu i moć.

¹ U MT riječ se *Aleluja* nalazi na svršetku predašnjeg psalma, ali je grčki prijevod prenosi na početak ovog psalma i stavlja kao naslov.

² Ovaj je psalam s predašnjim (134) sačinjavao tz. veliki Halel, koji se pjevao prigodom Vazmenih svečanosti.

Drugi, naprotiv, s većim pravom kažu da je u psalmu u svakom retku naglašena Yahweh-ova dobrota prema narodu, i da prema tome psalmista prikazuje Yahweh-a, sve-mogućeg stvoritelja neba i zemlje, kao Boga koji se udostojao da mu se približi (2—9) i veliča dobrotu koju je on pokazao prema njemu kad ga je uz velika čudesa izveo iz Egipta i uveo u Obećanu zemlju (10—22) i kad vodi očinsku brigu o njemu (23—25).

I jedni i drugi drže da je psalam kasnija tvorevina, tj. da je spjevan iza ropstva, jer se u njemu nalaze uobičajeni motivi iz kojih se slavi Yahweh, obrađeni već poznatim izrazima.

Iz redaka 23. i 24. jasno je da se radi o zahvali dobrotivom Yahweh-u koji je oslobodio svoj narod iz ropstva. A iz redaka 1—3 također je jasno da je psalam bio ispjevan u Yahweh-ovoj prisutnosti i kad je Yahweh bio već zadobio ponovno svoj javni božanski ugled, tj. kad je bilo ponovno uspostavljeno Yahweh-ovo javno i svečano štovanje u Jerusalemu. Zato, oslanjajući se na ove dvije činjenice mislimo da je psalam bio spjevan da posluži kao službena i javna zahvala Yahweh-u što je oslobodio narod iz ropstva.³

Kao da gledamo u duhu sakupljen sav narod pred ustoličenim Yahweh-om u jeruzalemskom hramu. Ispred sviju istupaju leviti pjevači i svečano intoniraju: »Priznajte u čast Yahweh-a.« A sav narod prihvaća: »Zaista si dobrostiv! Zaista tvoja blagonaklonost traje kroz sve vjekove!« I dalje leviti pjevači pozivaju narod da otvoreno očituje svoje priznanje pred onim koji je sada za njih postao Bog nad bogovima, Božanski vladar svih priznatih bogovskih gospodara (2—3), kao i pred onim koji je jedini među bogovima učinio velika čudesa (4), stvorio nebo i zemlju (5—9), izveo narod iz Egipta (10—15), uveo ga u Obećanu zemlju (16—22) i konačno ga oslobodio od ropstva i ponovno ga smjestio u njegovu zemlju (16—22). Što je on veći to bolje odskače njegova dobrota prema narodu. Sav je narod obuzet veličinom svoga Boga, koga je ustoličio, i osjećajima duboke zahvalnosti prema tako velikom dobročinitelju.

³ I ovaj put se, dakle, možemo držati svoga mišljenja, da su psalmi koji nose naslov Aleluja spjevani nakon ropstva kao pjesma zahvalnica Yahweh-u osloboditelju.

Ako uzmemo u obzir da je narod — uz razne druge motive — ustoličio svečano Yahweh-a i radi velike zahvalnosti koju mu je dugovao, kao i zato da mu može javno i svečano iskazivati tu zahvalnost, onda moramo i ovaj psalam uvrstiti među psalme posvećenja.

Red. 1—3

1. Priznajte svečano u čast Yahweh-a: »Zaista si do-
brostiv!«

»Zaista tvoja blagonaklonost traje kroz sve vjekove!«

2. Priznajte svečano u čast Boga bogova:

»Zaista tvoja blagonaklonost traje kroz sve vjekove!«

3. Priznajte svečano u čast Gospodina gospodujućih
božanstava:

»Zaista tvoja blagonaklonost traje kroz sve vjekove!«

1. Priznajte svečano⁴ u čast Yahweh-a:⁵ »Zaista si do-
brostiv!⁶ Zaista tvoja blagonaklonost⁷ traje kroz sve vje-
kove!«

Leviti-pjevači stupaju ispred naroda u samoj Yahweh-
-ovoj prisutnosti u jeruzalemskom hramu i pozivaju ga da
prizna blagodat oslobođenja koju je primio od svoga Boga,
te time svečano i javno zahvali Yahweh-u na primljenoj
milosti i ujedno uzveliča njegovu dobrotu i moć.

Na poziv levita-pjevača sav narod jednoglasno odgo-
vara: »Zaista si bio dobrostiv s nama, Yahweh, naš Bože!
Naša te vjerolomstva nisu prisilila da prekineš svaku vezu
s nama, nego si eto sačuvao svoju blagonaklonost prema

4 »Priznajte svečano.« U izvorniku hōdū nama već dobro poznati gla-
gol koji izražuje pohvalu iz zahvalnosti; drugim riječima svečano priznanje.

5 »U čast Yahweh-a.« Ima se shvatiti: »U čast Yahweh-a ovdje pred
nama prisutna.« — Leviti-pjevači kao da upiru prstom na uspostavljeno
svetište i kažu narodu: »Evo ovdje je Yahweh, naš Bog, upravo sada ustoličen.
Njemu vi sada upravite što vam srce i duša govore.«

6 »Zaista si dobrostiv! Zaista tvoja blagonaklonost traje kroz sve vje-
kove!« — Doslovno: »On je zaista dobrostiv! Njegova blagonaklonost traje
kroz sve vjekove!« — Kao i na drugim mjestima tako i ovdje hebr. pje-
snički stil stavlja neupravni govor gdje naš traži upravni ako će izraziti
ono što izvorni jezik želi kazati. — »Kroz sve vjekove.« Treba podrazumi-
jevati: »Ljudskog života«, ili, drugim riječima »Kroz sva ljudska poko-
ljenja.« — Izraelci su često ispunjavali svoju dužnost zahvalnosti ovim rije-
čima, jer ih nalazimo u II Dn. 7, 3. i 6, u Ezdr. 3, 11, i u nekim psalmima.

7 »Blagonaklonost.« U izvorniku hesed, koja izražava posebne odnose
što su nastali između Yahweh-a i Izabranog naroda kad je Yahweh pristao
da bude posebni Bog Izabranog naroda a ovaj se obvezao da će štovati
isključivo Yahweh-a kao svog posebnog Boga. Na ove odnose, na ove veze
s Bogom, smjeraju Izraelci kad s radošću i sa zahvalnošću priznaju da ih
Yahweh poštiva usprkos njihovoj nevjeri. Ne radi se dakle, o milosrđu u
općenitom smislu, kako se to često uzima.

nama i htio si da mi i dalje budemo tvoj zasebni narod. Ova veza, koju si ti htio podržati, sklonula te da nam se smiluješ, oprostiš, izbaviš iz ropstva i opet dovedeš u Obećanu zemlju. Za tu vezu si rekao da ima trajati kroz sva ljudska pokoljenja na našu veliku utjehu i korist, i mi eto vidimo jedan očiti dokaz te tvoje odluke u sadašnjoj milosti oslobođenja. Mi ti iz dna srca zahvaljujemo na njoj kao na izvoru svih tvojih milosti u našu korist.«

2—3. »Priznajte svečano u čast Boga bogova . . . , u čast Gospodina vladajućih božanstava.«⁸

Leviti-pjevači kažu dalje narodu: »Priznajte svečano pred onim koga ste vi ustoličili i time priznali da je Bog na bogovima, tj. za vas jedini pravi Bog, i za koga ste izjavili da je Božanski vladar nad svim ostalim bogovima koje poganski narodi priznaju za svoje božanske upravitelje i koji nesmetano kao bogovi gospoduju nad njihovim područjima, da vas je bez ikakve vaše zasluge i samo radi toga što je htio ostati vjeran svojoj blagonaklonosti prema vama izbavio iz ropstva. — U ova dva retka leviti-pjevači pozivaju narod na priznanje zahvalnosti pred netom ustoličenim Bogom.

Red. 4—9

4. *U čast onoga koji je sam (među bogovima) učinio velika čudesa:*

»Zaista tvoja blagonaklonost traje kroz sve vjekove!«

5. *U čast onoga koji je bio tako mudar da je napravio nebesa:*

»Zaista tvoja blagonaklonost traje kroz sve vjekove!«

6. *U čast onoga koji je učvrstio zemlju na vodama:*

»Zaista tvoja blagonaklonost traje kroz sve vjekove!«

7. *U čast onoga koji je napravio velika svjetlila:*

»Zaista tvoja blagonaklonost traje kroz sve vjekove!«

⁸ »Pred Bogom bogova . . . , pred Gospodinom gospodujućih božanstava.« Ove naslove daje Yahweh-u već Mojsije u PZ 10, 17. »Gospodinu.« U izvorniku 'ādōnīm, plural od 'ādōn. Kao plural upotrebljava se iz počasti za označivanje Yahweh-a, Boga izraelskog naroda. Inače se riječ 'ādōn davala kao počasni naslov kraljevima, vladarima, uglednim gospodarima itd. U ovom je retku primijenjena na Yahweh-a kao i na druge bogove koji su se smatrali gospodarima onog područja na kojemu se njima iskazivalo posebno štovanje nad štovanjem svih ostalih božanstava. Kad Izraelci daju Yahweh-u naslov **Gospodin gospodujućih božanstava** misle reći da oni smatraju Yahweh-a jedinim božanskim gospodarom područja njihove zemlje, i da nad njom neće imati vlast kao bog nijedan od tuđih bogova.

8. Sunce da upravlja danom:

»Zaista tvoja blagonaklonost traje kroz sve vjekove!«

9. Mjesec i zvijezde da upravljaju noću:

»Zaista tvoja blagonaklonost traje kroz sve vjekove!«

4. »U čast onoga koji je sam među bogovima⁹ učinio velika čudesa.«

Leviti-pjevači će sada sve do 25. retka iznositi veličinu izraelskog Boga Yahweh-a pred oči Izraelaca, kako se ona očitovala u stvaranju i u divnim djelima učinjenim u korist samih Izraelaca kad ih je izveo iz Egipta i uvodio u Obećanu zemlju i kad ih je oslobodio od ropstva i ponovno smjestio u njihovu domovinu.

Pred svakom pojavom njegove veličine oni će priznati njegovu naročitu dobrotu prema sebi: to je zaista pravi Bog od kojega se veći ne može zamisliti, i toga smo se Boga mi usudili uvrijediti. Ali, eto, on se udostojao da nas uzme za svoj zasebni narod, i uza svu našu nedostojnost nije htio poništiti ovu svoju milosrdnu odluku prema nama, nego je postupio prema njezinim zahtjevima i radi nje nas je oslobodio i evo opet uspostavio kao njegov ugledni narod, najugledniji među svim narodima zemlje. Koliko je veći naš Bog toliko je više vrijedna divljenja njegova dobrota prema nama i toliko smo mi većma dužni prema njemu.

U ovom retku leviti-pjevači stavljaju pred oči svojim sunarodnjacima prvu Yahweh-ovu veličinu: »On je jedini među bogovima učinio velika čudesa«. Spominju, naime, oslobođenje od ropstva kao veliki Yahweh-ov pothvat u kojemu je izraelski Bog pokazao zaista veliku moć. Moglo bi se shvatiti i o svim čudesima koja je Yahweh učinio u korist svoga naroda, ali je bolje suziti značenje na samo oslobođenje koje je toga časa sačinjavalo najljepši dokaz o Yahweh-ovoj božanskoj svemoći i davalo osobiti čar samoj svečanosti ustoličenja.

5. »U čast onoga koji je bio tako mudar da je napravio nebesa.«¹⁰

⁹ »Među bogovima.« Ove se riječi ne nalaze u izvorniku, ali izražavaju jasnije ono što je nadahnuti pjesnik htio reći i mi smo ih uvrstili da se lakše razumije njegova misao.

¹⁰ »Koji je bio tako mudar da je napravio nebesa.« — Doslovno: »Koji je napravio nebesa u mudrosti.« — Prijedlog u (be), lat. in označuje uzrok, zato bismo morali prevesti: »Koji je napravio nebesa jer je raspolagao s mudrošću.« Mi smo u prijevodu nastojali dati smisao hebr. pjesničkog sažetog izraza. Ima ipak tumačitelja koji prevode kao načinsku prilošku oznaku: mudro. — Ove riječi nalazimo u Prič. 3, 19; i u Jer. 10, 12.

»Napravio.« Ovo je doslovni prevod hebr. riječi *ôšê(h)*. Radi se o očitom antropomorfizmu: Yahweh se prikazuje kao umni graditelj nebesa.

Leviti-pjevači stavljaju pred oči svojim sunarodnjacima drugu Yahweh-ovu veličinu: Yahweh je prikazan kao mudri arhitekt koji je umio nebesa izraditi. Zacijelo se nijedan čovjek ne bi usudio ni pomisliti na to a kamo li to izvesti. Pa za nijednoga se od bogova, koje pogani štiju, nije takvo nešto ustvrdilo. Yahweh se i u ovome pokazuje kao moćni i strašni Bog nad svim bogovima.

8. »U čast onoga koji je učvrstio zemlju na vodama.«¹¹

Leviti-pjevači iznose treću Yahweh-ovu veličinu: on je tako moćan da je mogao učvrstiti zemlju i na vodama kao na najstalnijem temelju. Tko od ljudi može takvo nešto napraviti? A bogovi svojataju sebi mjesta na zemlji, ali nisu bili u stanju da je uspostave.¹²

7—9. »U čast onoga koji je napravio velika svjetlila: sunce da upravlja danom, mjesec i zvijezde da upravljaju noću.«¹³

Leviti-pjevači iznose četvrtu Yahweh-ovu veličinu: on je onaj koji je na nebu napravio sunce, mjesec i zvijezde koji će uspostavljati dan i noć na zemlji. Neka to naprave srebreni ili zlatni bogovi ako su kadri!

Red. 10—15

10. *U čast onoga koji je ošinuo Egipat pobivši njegove prvorođence:*

»Zaista tvoja blagonaklonost traje kroz sve vjekove!«

11. *Izveo Izraelce iz njegove sredine:*

»Zaista tvoja blagonaklonost traje kroz sve vjekove!«

12. *Moćnom rukom i pruženom desnicom:*

»Zaista tvoja blagonaklonost traje kroz sve vjekove!«

13. *U čast onoga koji je razdvojio Crveno more:*

»Zaista tvoja blagonaklonost traje kroz sve vjekove!«

14. *I sproveo Izraela kroz sred njega:*

»Zaista tvoja blagonaklonost traje kroz sve vjekove!«

15. *A Faraona i njegovu vojsku spleo u Crveno more:*

»Zaista tvoja blagonaklonost traje kroz sve vjekove!«

¹¹ Ove riječi nalazimo i u ps. 23 (24), 2. Tu smo također i protumačili u kojem se smislu mogu uzeti.

¹² U psalmu se govori samo o učvršćivanju zemlje. Ali se ta akcija mora promatrati u pjesničkom antropomorfističkom prikazivanju. Psalmista, naime, predstavlja Yahweh-a kako smješta zemlju na vodama poslije nego ju je kao graditelj napravio. — Ali bi se, valjda, moglo pomisliti i na nastajanje zemlje skrućivanjem plinovitih masa, kako smo to istakli u ps. 23 (24), 2. Dapače ovo zadnje odgovara bolje smislu retka.

¹³ Psalmista navodi knjigu Post. 1, 14—16.

10—15. »U čast onoga koji je ošinio Egipat pobivši¹⁴ njegove prvorođence¹⁵ i izveo Izraelce iz njihove sredine moćnom rukom i pruženom desnicom.¹⁶ U čast onoga koji je razdvojio Crveno more i sproveo Izrael kroz sred njega, a Faraona i njegovu vojsku spleo¹⁷ u Crveno more.«

Leviti-pjevači iznose pred oči svojih sunarodnjaka petu Yahweh-ovu veličinu: on je izveo svoj narod iz Egipta zahvaljujući velikim čudesima koja je učinio u njemu, i na čudesni ga način oslobodio od Faraonove ruke a da sam narod pri svemu tome nije morao ničim sudjelovati. Koji je od bogova bio u stanju učiniti nešto takvo svojim štovateljima? Yahweh je doista živi i pravi Bog, koji jedini posjeduje božansku moć a, eto, hoće da bude povezan na osobiti način s izraelskim narodom i da se na neki način osjeća obvezanim prema njemu.

Red. 16—22

16. U čast onoga koji je vodio svoj narod kroz pustinju:

»Zaista tvoja blagonaklonost traje kroz sve vjekove!«

17. U čast onoga koji je pobio moćne kraljeve:

»Zaista tvoja blagonaklonost traje kroz sve vjekove!«

18. I pogubio slavne vladare:

»Zaista tvoja blagonaklonost traje kroz sve vjekove!«

19. Sihona, amorejskog kralja:

»Zaista tvoja blagonaklonost traje kroz sve vjekove!«

20. I Oga, bašanskoga kralja:

»Zaista tvoja blagonaklonost traje kroz sve vjekove!«

21. I poklonio je njihovu zemlju u baštinu:

»Zaista tvoja blagonaklonost traje kroz sve vjekove!«

¹⁴ »Pobivši njegove prvorođence.« — Doslovno: »S njegovim prvorođencima.« Mi smo dodavanjem riječi **pobivši** učinili smisao malo jasnijim.

¹⁵ Reci 10—22. iznose opširnije ono što je u ps. 134 (135), 8—12. spomenuto kraćim riječima.

¹⁶ »Pruženom desnicom.« LXX su preveli: »Uzdignutom desnicom.« U stvari nema nikakve razlike u smislu: psalmista prikazuje Yahweh-a kako diže ili pruža svoju prijeteću desnicu protiv Egipćana. Ali se ipak može razabrati da LXX nisu sasvim točni u prijevodu samih riječi, već se više drže općenitog smisla.

¹⁷ »Spleo.« Tako prevodi hebr. riječ ni êr sv. Jeronim (convolvit.) LXX su preveli: »Vrže.« Za njima i današnji stručnjaci prevode na isti način. Ipak glagol splesti prikazuje bolje s pjesničkog gledišta potapjanje Faraona i njegove vojske: vode, valovi i ljudi sve to splelo i izmiješalo u jednu masu i tako su svi poginuli.

22. U baštinu Izraelu, svome slugi:

»Zaista tvoja blagonaklonost traje kroz sve vjekove!«¹⁸

16—22. Leviti-pjevači iznose pred svoje sunarodnjake šestu Yahweh-ovu veličinu: on je sproveo narod kroz pustinju gdje je učinio velika čudesa u njegovu korist, i dao mu je da pobijedi sve njegove neprijatelje koji su mu bili na putu za ulazak u Obećanu zemlju i za njezino osvajanje. Da li je ijedan od poganskih bogova išta takvo učinio svome narodu i da li mu se ijedan od njih tako približio? Yahweh je zbilja moćan Bog, ali ujedno i vrlo dobrostiv prema svome narodu. Pred voditeljem kroz pustinju i pobjediteljem silnih kraljeva neka prizna kako uvijek vodi računa o njemu i kako ga je radi toga oslobodio od ropstva i od stalne propasti.

Red. 23—25

23. U čast onoga koji se obazreo na nas kad smo bili poniženi.¹⁹

»Zaista tvoja blagonaklonost traje kroz sve vjekove!«

24. I otkupio²⁰ nas iz ruku²¹ naših neprijatelja:

»Zaista tvoja blagonaklonost traje kroz sve vjekove!«

25. I daje kruh svakome od nas:²²

»Zaista tvoja blagonaklonost traje kroz sve vjekove!«

Leviti-pjevači iznose pred svoje sunarodnjake sedmu Yahweh-ovu veličinu: on je pogledao na njih kad su se nalazili u bijedi i nevolji ropstva i izbavio ih je iz ruku njihovih neprijatelja koji su bili odredili da unište na

¹⁸ Reci se 19—20. i 21—22. spajaju u distihe, a svi ostali u skupine od tri retka.

¹⁹ »Kad smo bili poniženi.« — Doslovno: »Za vrijeme našeg poniženja.« Ovim je riječima jasno izražena kazna ropstva, jer je u ropstvu neki narod zbilja ponižen, teško osjeća obijest oholog i hvalisavog pobjednika, a osuđen je na ponižavajuće službe i radove.

²⁰ »Otkupio nas.« Tako prevode izvornik LXX i sv. Jeronim. Mnogi današnji stručnjaci prevode: »Oslobodio nas je«, ili: »Izbavio nas je.« — Babilonci su zarobili i odveli u sužanjstvo Izraelce i mogli su učiniti od njih što god su htjeli. OT je bilo njihovo ratno pravo. Kad bi se našao netko i dao gospodaru izvjesnu svotu novca tada bi roba oslobodio. Otud ustaljeni izraz otkupiti robove, pa sve da je to bilo i bez novca, npr. ratnom nadmoći.

²¹ »Iz ruku.« Nadodali smo ove riječi jer u našem jeziku mnogo bolje zvuči otkupio nas je iz ruku naših neprijatelja nego otkupio nas je od naših neprijatelja, a smisao ostaje potpuno isti.

²² »I daje kruh svakome od nas.« — Doslovno: »I daje kruh svakome tijelu ili čovjeku.« — Mora se podrazumijevati: »Svakome čovjeku koji sačinjava našu zajednicu.« — Ovim je riječima psalmista htio izraziti da je Yahweh udijelio narodu sve potrebno za život, čime mu je zajamčen opstanak nakon povratka. Radi se o plodnosti zemlje, kako ćemo istaknuti u Psalmima povratka.

zemlji ime Izabranog naroda, i konačno ih je smjestio u njihovu zemlju gdje im je dao sve potrebno za život. Zar se Yahweh-ova moć u tome pokazala manjom negoli u velikim čudesima iz prošlosti? Zar i ovaj put nije intervenirao svemoćni Yahweh i već skoro izginuli narod povratio na novi život? On je ovim dokazao da njegova moć neće doći nikada na manje, nikada izdati, a tako neće nikada izdati ni njegova dobrotu prema narodu. Zar ovo nisu bili jaki razlozi da Izraelci dadu svu moguću hvalu i slavu nezrecivoj Yahweh-ovoj dobroti prema njima i da uzveličaju što dostojnije divnu vezu koju je Yahweh bio uspostavio s njima, njegovu neprocjenjivu blagonaklonost?

Izraelci su zapravo imali zahvaliti Yahweh-ovoj blagonaklonosti samo s gledišta što ih je radi nje izbavio iz ropstva. Ali u jednoj javnoj i svečanoj zahvali trebalo je iznijeti i svu ostalu Yahweh-ovu veličinu, sve ono po čemu je Yahweh bio poznat kao neusporedivi Bog, da se Yahweh-u oda posebna počast radi oslobođenja u svim tim njegovim božanskim očitovanjima i tako sama zahvala zadobije pečat jedne od najveličanstvenijih vjerskih manifestacija.

Red. 26.

26. Priznajte svečano u čast Boga nebesa:

»Zaista tvoja blagonaklonost traje kroz sve vjekove!«²³

U zaključku leviti-pjevači iznose pred svoje sunarodnjake zadnju Yahweh-ovu veličinu koju je on sebi stekao među poganima, tj. među Babiloncima i Perzijancima, kao i među ostalim zarobljenim narodima za vrijeme samog sužanjstva, kad je pokazao svoju moć i nad samim babilonskim vladarima i posred samih pogana pravio čudesa, kako to čitamo u Danijelovoj knjizi, te su ga zato i sami Babilonci i Perzijanci nazivali Bogom nebesa za razliku od svojih bogova koji su bili samo zemaljski bogovi, kako je to spomenuto također u Danijelovoj knjizi. — Leviti-pjevači kao da govore: »Eto se Yahweh pokazao velikim i pred samim poganima. Što bismo htjeli više za svoga Boga? Odajmo priznanje i pred tom veličinom, i pred njom zahvalimo svom tako velikom Bogu što nas je iz sklonosti prema nama oslobodio od ropstva.«

²³ Neki rukopisi prevoda LXX ponavljaju 3. redak iza ovoga.

Već smo u uvodu istakli da je jasno iz riječi *zaista tvoja blagonaklonost traje kroz sve vjekove*, koje se ponavljaju u svakom retku, da se radi o pjesmi zahvalnici; istakli smo također da je iz redaka 23—25 očito da se radi o zahvali za oslobođenje iz ropstva. Još nam preostaje dokazati da je psalam sastavljen da bude ispjevan kao javna i svečana zahvala Yahweh-u na milosti oslobođenja, i to prigodom posvećenja ponovno sagrađenog hrama.

Da se radi o svečanoj i javnoj zahvali proističe iz same strukture psalma, jer leviti-pjevači pozivlju neprestano narod da zahvali Yahweh-u u njegovim različitim božanskim očitovanjima. Jasno je također da su se i leviti-pjevači i narod nalazili u Yahweh-ovoj prisutnosti, jer je javnu i svečanu zahvalu trebalo obaviti pred njim, izručiti je njemu lično. S druge je strane dužnost zahvalnosti trebalo izvršiti čim je to postalo moguće. Ona je morala zapreмати prvo mjesto među počastima koje su se morale iskazati ustoličenom Yahweh-u. Smatramo zato da je sasvim naravno pretpostaviti da se obred javne i svečane zahvalnosti odigrao odmah netom je svečanom uspostavljeno Yahweh-ovo javno štovanje u Jeruzalemu i Yahweh time bio svečano ustoličen.

Pod kojim se pak vidom ovaj psalam može uvrstiti među Psalme posvećenja obrazložili smo već u uvodu.

Ovakvu veličanstvenu i svečanu zahvalnost dugujemo svi mi kršćani svome Bogu i svome Spasitelju za njegovo djelo otkupljenja, u kojemu se očitovala na mnogo izrazitiji način njegova božanska moć, ali još mnogo više njegova božanska dobrotu prema čovjeku. U oslobođenju od ropstva Yahweh je pokazao veliku svoju velikodušnost jer se nije obazreo na nedostojnost svoga naroda koga je eto oslobađao, ali ga zato nije stajalo velike muke. To je bio samo jedan čin njegova svemogućstva. Dok u djelu otkupljenja Bog nije samo velikodušno postupio prema nama koji smo ga uvrijedili svojim grijesima, nego je i sam morao podnijeti najteže muke i najgora poniženja. To je njega lično, da tako rečemo, neizmjereno stajalo, pa se zato njegova božanska dobrotu pokazala prema nama u mnogo jašnjem svjetlu. Kad bismo mi pred očima svoje misli iznijeli svu neizmjernu veličinu našega Boga, kad bismo bili kadri shvatiti tu neizmjernost u svoj njezinoj potpunosti i tada pred njom slavili kroz svu vječnost sklonost i dobrotu našega Boga prema nama, mi mu se ne bismo dovoljno

odužili. Imajmo, stoga, bar nešto od ovih osjećaja zahvalnosti prema našem Spasitelju dok molimo ovaj psalam veličanstvene zahvalnosti.²⁴

Nije teško pogoditi pjesničku strukturu psalma. Tri retka obrađuju jednu cjelovitu misao i tako sastavljaju jednu kiticu. Izuzetno se reci 19—20. i 21—22. spajaju u distihe. Redak 26. sačinjava epifonem ili zaključak. — A što bismo mogli reći o paralelizmu u pojedinim recima? Kakav je? Mislimo da bi se najispravnije kazalo kad bi se reklo da je sinoniman, jer se svaki redak sastoji od poziva i od odgovora, od uvoda u upravni govor, drugim riječima, i od samog upravnog govora. A, kako smo naglasili više puta, uvod u upravni govor i sam upravni govor sačinjavaju sinonimni paralelizam.

O. IVAN ŠTAMBUK

SVE SNAŽNIJI EKUMENSKI POKRET

— Iz govora kardinala Bea —

Više je slušatelja imalo možda dojam da se ekumenski pokret zastavio i da se tu više ništa ne događa. Sigurno da takav dojam ne bi iznenadio nikoga nakon saborskih godina. Jasno je, da tako burna razdoblja mogu trajati samo kratko te da ustupaju mjesto mnogo mirnijem toku događaja dajući tako utisak, da se s tim zastavilo. Zato je dobro da mirno razmislimo stvarnu situaciju. Vidjet ćemo: koji su to bili glavni događaji i rezultati na ekumenskom području od posljednjeg Tjedna molitve za jedinstvo? Kakva su predviđanja za daljnji razvitak?

1. Prije svega možemo ustvrditi da je od posljednjeg Tjedna molitve za jedinstvo bilo i tzv. bučnih događaja. Glavni od tih je službeni posjet cantorbury-skog nadbiskupa dra Mihaela Ramsey-a Svetom Ocu prošlog ožujka (1966) u svojstvu predsjednika Lambeth-ske Konferencije i prema tome u ime anglikanske zajednice. Već dakle sam posjet kao takav — uz pristanak svih poglavara crkava članica anglikanske zajednice (oko stotine dijeceza na svim kontinentima) — bio je ne samo rijedak nego jedinstven

²⁴ Po župama se Dalmacije pjeva ovaj psalam na svršetku procesije Velikog petka. S egzegetskog gledišta ovaj je obred vrlo pogodan i u sebi je pun najdubljeg značenja jer time psalam postaje u tipičnom značenju velebna pjesma zahvalnica dobroti Krista, Boga-Otkupitelja.